

A Nehézipari Műszaki Egyetem megalakulása, és a kohómérnök-képzés áttelepülése Sopronból Miskolcra

DR. FARKAS OTTÓ okl. kohómérnök, DR. FARKASNÉ DR. MAYR KLÁRA okl. kohómérnök (Miskolc)

Országunk felsőfokú kohász-, illetőleg kohómérnök-képzésének eddig eltelt 284 éves időtartama alatt kétszer került abba a helyzetbe, hogy működésének földrajzi helyét megváltoztassa. Az Alma Mater Selmecbányáról 1919-ben Sopronba történt átköltözését az I. világháborút lezáró politikai döntés kényszerítette ki, ezért azt a költözést átmenekítésnek kell tekintenünk. A Sopronban működő kohómérnök-képzés 33 évének utolsó három évében (1949-1952) Miskolcra bekövetkező átköltöztetését az ipar, s azon belül alapvetően a kohászat nagyütemű fejlesztésének akkori iparpolitikai törekvései irták elő, így az reális szándékú áttelepítésnek minősül. Az áttelepülési rendelkezés – a kissé szomorú érzelmek mellett – megalapozott fejlődési reményeket is gerjesztett. Ebben a publikációban az események 70 éves jubileuma alkalmával emlékezünk a kohómérnök-képzésünk új korszakának kezdetére.

A Nehézipari Műszaki Egyetem létrehozása

Mint minden áttelepülést, így a kohómérnök-képzés intézményének (akkor József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Sopronban működő Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Karának Bánya- és Kohómérnöki Osztálya) új földrajzi helyre történő áthelyezésének jellemzőit is a realitás bázisán nyugvó, várhatóan kedvezőbb működési eredmények elérésére irányuló törekvés, valamint a meglévő helyen és helyzetben kialakult és meggyökeresedett életforma morális és érzelmi értékeinek feláldozását meghatározó erőviszonyok hatása befolyásolta. Ez megmutatkozik a rendeletben meghatározott feladatok végrehajtásának minőségi eredményében is.

Minthogy az akkori (1946-tól) iparfejlesztési törekvések a hazai nehézipar jelentős fejlesztését szorgalmazták, annak megalapozásához, majd fejlesztéséhez – az akkori központi irányelvek szerint – új igényeket kielégítő szakemberek képzéséhez megfelelő, új, önálló, olyan egyetem létrehozására volt szükség, melyhez gépészmérnök-képzés is társul. A Nehézipari Műszaki Egyetem létesítéséről az 1949. augusztus 19-ei 23. számú törvény rendelkezik, mely szerint az új egyetem két, azaz a Sopronból áttelepülő Bánya- és Kohómérnöki, valamint az új Gépészmérnöki Karra tagozódik, s a szükséges ipari környezet megléte érdekében Miskolcra jön létre. Az oktatási folyamatnak pedig már 1949 szeptemberében indulnia kell. A Sopronban – a teljes átköltöztetés hároméves időtartamban – még működő Kart szervezeti és tanulmányi kérdésekben a Nehézipari Műszaki Egyetemhez csatolta a rendelet. Az egyetem létrehozásának tervét Miskolc nagy örömmel, de több vonatkozásában felkészületlenül fogadta.

Bár az egyetem létrehozásának jogi megalapozása csak a hivatkozott törvény megjelenésével jött létre, a minisztérium és a város egyes vezető szervei ambíciózus kezdeményezéssel hajtották végre a beiskolázás, felvételi, kollégiumi elhelyezés, tantermi és épülethasználati, valamint oktatás-szervezési ügyekben, sőt, a hely kijelölésében és tervtanulmány készítésében is jelentős

– részben megalapozatlan – előkészítő tevékenységet. Ennek mértéke és működési területe – a jogi megalapozás hiányában természetesen – nem lehetett olyan kiterjedt, hogy a tanév zavarmentesen indulhasson.

A soproni kohászprofesszori testület reflexiója

A soproni Kar kohómérnök-képzését ellátó vezető professzori testülete a hallgatókkal együtt évtizedeken át érezte annak kedvezőtlen hatását, hogy sem Sopron, sem környezete nem rendelkezik az oktatást támogató kohászati, különösen vaskohászati ipari háttérrel. Ebből fakadóan nem a Miskolcra tervezett Egyetem létrehozásának szándéka, hanem a Sopronban kialakult, megszokott, kedvező életvitel felszámolásának vagy a kohómérnök-képzés feladásának várható morális következményei váltották ki a lelkiületi ellenszenvet a nemzetközileg is elismert, rangos professzori testületből (Romwalter Alfréd, Proszta János, Szádeczky-Kardoss Elemér, Geleji Sándor, Verő József, Mika József, Diószeghy Dániel, Zsák Viktor, Széki János). Ez azonban semmiféle ellenállást nem gerjesztett a miskolci egyetem létrehozásának útjába.

A soproni kohómérnök-hallgatók reflexiója és indítékai

A Sopronban tanuló kohómérnök-hallgatók – akkor még három évfolyama – csak különböző hírforrásokból származó kevés és bizonytalan információk birtokában élve, a realitás talaján gondolkozva megértették a képzés Miskolcra telepítését, de a soproni hallgatói életvitel kialakult kedvező érzelmvilágának, s a képzés emberközeli szellemiségének valószínűsített, várható csorbulása miatt, a jövőbeni hallgatótársak iránt érzett sajnálatot gerjesztette bennük.

A soproni hallgatói életvitel kellemes voltának egyéb alapvető oka az volt, hogy az egyetem a város legszebb környezetében helyezkedett el, település szerint is teljes és tökéletes kapcsolatban az azt félkörbe fogó családi házak, illetve villaépületek által kialakult lakónegyeddal. Ezekben az épületekben laktak zömében

az egyetem oktatói és más alkalmazottjai. Sőt, minthogy az egyetem (akkor még) csak a legszegényebb hallgatók elhelyezésére szolgáló, kis befogadóképességű kollégiummal rendelkezett, az említett otthonok csaknem mindegyikében hallgatók is laktak albérlőként (a cikk férfi szerzője is). A hallgatók befogadása szinte versenyyszerű kötelezettség volt, mert az az álláspont alakult ki, hogy amelyik házban nincs hallgató, oda higiéniai okokból, vagy a háziasszony unszimpatiaja miatt, hallgató nem ment. Minthogy a hallgatóság fiúkból állt (a történelem első és egyetlen nőhallgatója 1948-ban a szerző évfolyamtársaként jelent meg), az eladó leányokkal rendelkező családok különleges ambícióval igyekeztek 1-2 hallgató albérlőt fogadni jelképes bérleti díjakért. Az ezúton bővült családok között a kapcsolat is erősödött, s az albérléses hallgató olyan családtaggá vált, akire a befogadó család igyekezett büszke lenni.

Az egyetemi életen kívüli (sétálás, kirándulás, sportrendezvények, hangversenyek, színház, mozi stb.) alkalmak is gyakori lehetőségeket adtak az oktató-hallgató találkozásra. Sokszor az oktató üdvözölte a hallgatót előbb, séta közben. Ebben Romwelter professzor volt a megelőzhetetlenül köszönő találkozó társ.

A soproni egyetemhez fűződő ragaszkodást – a tartalmi és eszmei értékeken túl – természetesen a gyönyörű botanikus kerttel, uszodával, tornateremmel rendelkező bekerített, s a főbejárattal szemben elhelyezkedő sportteleppel kiegészülő intézmény vonzó léte is gerjesztette, táplálta az oktatókban és hallgatókban egyaránt. Utoljára az 1948-ban beiratkozott kohómérnök-hallgatók tapasztalhatták mindennek előnyét.

A Sopronban kialakult hallgatói élet szellemisége a humán irodalom egyes szerzőit is megihlette. Az egyik ilyen mű a következő ajánló szöveggel jelent meg: „Sopron szellemének, álmok és emlékek tündöklő szelencéjének.”

A soproni kohómérnök-képzés oktató- és hallgatói testülete annak reményével fogadta a Nehézipari Műszaki Egyetem megalapításának és gyakorlatilag ugyanarra az időpontra tervezett alakuló tanévnyitó ünnepségének hírért, hogy az új egyetemi környezetben az elkerülhetetlen kezdeti problémák megoldása után a hazai kohómérnök-képzés elméleti és gyakorlati vonatkozásokban egyaránt tovább fejlődik.

A Nehézipari Műszaki Egyetem tanévnyitása és első professzori kara

Az állami, politikai és társadalmi szerveknek és természetesen az egyetem alapító rektorának (*Dr. Szádeczky-Kardoss Elemér* akadémikus, az ásványtan nemzetközileg is elismert soproni professzora) összehangolt, tiszteletre méltó erőfeszítésére volt szükség a miskolci tanévnyitáshoz és a szeptemberi tanévkezdéshez.

A tanévnyitó ünnepségre a diósgyőri stadion tribünjén és játéktérén került sor, a vallás- és közoktatásügyi miniszter (*Ortutay Gyula*), az egyetem rektora elnökletével és más vezető személyek részvételével, valamint a stadion gyepén elhelyezkedő hallgatóssággal.

Az új egyetem törvényes megalapítása és az oktatás megkezdésének előírt időpontja közötti egyhónapos időtartam az egyetemi működés sem oktatói, sem tárgyi, de még hallgatói feltételeinek előkészítésére és létrehozására sem lehetett elegendő. A főleg ezekből származó problémák rányomták bélyegüket az indulási folyamatok jellemzőire, minőségére és rangjára.

Az elképzelés szerint az első tanév alaptantárgyainak oktatására Budapestről, Debrecenből kértek fel egyetemi oktatókat, így az oktatási rendet Sopronban még semmi nem fogja zavarni az 1949/50-es tanévben.

A tanév- és egyetemnyitó első (majd az azt követő) előadásra 1949 szeptemberében a Fráter György Gimnáziumban került sor, ahol dr. Szádeczky-Kardoss Elemér alapító rektor köszöntötte a hallgatókat és bemutatta az újonnan alapított tanszékek professzori, tanári vezetőit:

Matematika Tanszék: *Dr. Borbély Samu*

Fizika Tanszék: *Doktorits István*

Ált. kémia Tanszék: *Dr. Szarvas Pál*

Ábrázoló geometriai Tanszék: *Dr. Petrich Géza*

Mechanika Tanszék: *Dr. Sályi István*

Gépelemek Tanszék: *Dr. Terplán Zénó*

Ásványtan Tanszék: *Dr. Szádeczky-Kardoss Elemér*

Az oktatói névsorból megállapítható, hogy a felkért alap, ill. alapoó tudományterület oktatására az új egyetem rangos professzorokat, tanárokat hívott meg Budapestről és Debrecenből, s csak az ásványtan oktatására volt szükség soproni professzort felkérni. Ő az oktatói és rektori feladatainak ellátása és a soproni professzori kötelezettségeinek teljesítése végett igen sokat ingázott Sopron és Miskolc között. Soproni előadásait hallgatva sem panasz, sem fáradtság nem jelentkezett nála, de mindig elmondta, hogy a vonat, repülőgép és személyautó különböző igénybevitelének, lehetséges variációjának akkor éppen melyik alternatíváját vette igénybe, hogy sehonnan, semmikor ne késsen el. Magatartása és teljesítménye mindannyiunknak nagyon imponált. Egy alkalommal a soproni albérlési lakásom kertjében barackot szedve hallottam, hogy a hátsó szomszéd kertjéből valaki a következő mondja: „Farkas Úr! Nehogy leessen, mert rövidesen vizsgáznia kell nálam!” – Szádeczky professzor úr volt.

Az induló hallgatói állomány és elhelyezésük

A Nehézipari Műszaki Egyetem első tanévére 1949-ben 500 hallgató iratkozott be, melyekből a Bánya- és Kohómérnöki Kar vaskohász, fémkohász és kohásztechnológus szakokon összesen 45 hallgató kezdte meg tanulmányait. A beiratkozott hallgatók zöme a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre helyhiány miatt be nem jutott pályázók közül került ki.

Az évfolyam – egy lány kivételével – fiúkból állt, akiket – jobb megoldás híján – a város különböző épületeiben, így például a művésztelep helyiségeiben, turista szállodában helyeztek el. A következő évfolyam már jelentős számú lányhallgatói (a szerzőtárs hölgy is) az

egyik papi rezidencia helyiségeiben kaptak lakóhelyeket, kettő 3 emeletes ágygal rendelkező 6 személyes szobákban. A ruhanemű és a tanszerek tárolására a folyosón elhelyezett kis szekrények adtak csekély biztonságú lehetőséget. Folyosói mosdóhelyiség állt rendelkezésre.

A nagy létszámú hallgatóság étkeztetését az akkori nevén *Fráter György* (most Földes Ferenc) Gimnázium alagsorában kialakított menza igyekezett ellátni, ahol az oktatók egy része is kényszerült étkezni, kitartó sorbaállások beiktatásával. Ha esetenként a szegényes büfébe friss kétkilós kenyér érkezett, azt négy részre vágva, félkilósként értékesítették mérés nélkül a hallgatók számára.

A Bánya- és Kohómérnöki Kar dékánjai, rektorai és újabb oktatói

Az oktatási folyamatba – az eddig említett tanárok mellett vagy helyett – más, rangos oktatók is bekapcsolódtak. Így például *dr. Bognár János*, az új alapítású Alkalmazott Kémia Tanszéken, *dr. Pattantyús Ábrahám Imre*, a Kalorikus Gépek Tanszéken, *dr. Horváth Aurél* pedig az Általános Kémiai Tanszék oktatási és vezetői feladatait látta el.

A Bánya- és Kohómérnöki Kar miskolci dékánja az 1949/50-es tanévben Szádeczky-Kardoss Elemér (egyben rektor), az 1950/51-es tanévben Sályi István professzor (1950-től rektor), az 1951/52-es tanévben Petrich Géza professzor, az 1952-55-ös tanévben pedig Pattantyús Ábrahám Imre professzor volt. Az 1949-1952 közötti időszakban Sopronban *Verő József* kohász, majd *Gyulai Zoltán* bányász professzor látta el a dékáni feladatokat.

A folyamatosan felfutó oktatás révén egyre inkább szükségessé vált, hogy soproni alapszakos oktatók is bekapcsolódjanak a képzési folyamatba. A második tanév kezdetére, azaz 1950 szeptemberére a Tüzeléstan c. tantárgy oktatásának feltételeit is létre kellett hozni. A soproni Tüzeléstan Tanszék vezetője, dr. Diószeghy Dániel rendszeresen Miskolcra utazott az órák megtartására, majd amikor a tanszék ideiglenes elhelyezésére tervezett épületrész elkészült, a közben ideszállított és ládában tárolt laboratóriumi berendezések működésbe helyezésével a tanszék is létrejött a Nehézipari Műszaki Egyetemen.

Lassan és az idővel együtt haladva egyre intenzívebben indult meg a soproni egyetem és vezető oktatóinak, sőt szaktanszékeinek áttelepülésére vonatkozó igény. Ennek teljesítési lehetőségét azonban az egyetemi építkezés nagymérvű elmaradása gátolta.

Az egyetemváros építése és az ottani oktatás kezdetei

Csak 1950. április 12-én kezdődött meg az új egyetem építése, a Miskolc-Tapolcára vezető út mentén elterülő Dudujka völgyben. Az építésre kijelölt területrezt akkor még nehéz volt megközelíteni. Akár a Csaba városrészig haladó villamos, akár a Tapolcára járó autóbusz igénybevétele volt a választás, az azt követő gyakorlat a vizenyős területen fárasztó volt.

Megfelelő szervezéssel elérték, hogy az egyetem hallgatói, oktatói és más alkalmazottai az év májusában egy egész napot dolgozzanak földmunkával és hozzák létre a nagyobb ütemű építkezés lehetőségét.

A terv szerinti építkezés egy közel 100 m hosszú tanulmányi épület elkészítésére irányult, melyet – szigorú őrizet alatt dolgozó – rabok, köztük pl. *Határ Győző* író és *Czifra György* zongoraművész építettek. Amikor 1994-ben, rektori pozícióban Határ Győzöt egyetemi díszdoktorrá avattam az egyik egyetemi ünnepségen, megköszönő beszédében azt mondta, hogy: „Csodálkozva látom, hogy az általam rakott egyetemi falak még nem roskadtak össze.”

A tanulmányi épület elkészülése és a hallgatói kollégium új helye

Az idő előrehaladásával megépült és használatba vehetővé vált a négyszintes, közel 100 méter hosszú tanulmányi épület, az ahhoz merőlegesen csatlakozó bejárótér és az abból nyíló I. előadó. Ennek következtében az 1951/52-es, azaz a harmadik tanév oktatási feladatai zömében az Egyetem épületeiben és területén voltak teljesíthetők.

A Fráter György Gimnázium és az Egyetemváros között még egy ideig szükségessé vált ide-oda utazást az oktatók és a hallgatók számára egyaránt zsúfolt különjáratú autóbusszokkal oldották meg.

A gimnázium rendeltetésének visszaadásával a kollégiumi elszállásolásnak is új helyet kellett keresni. A megoldást a Tiszai Pályaudvartól nem messze lévő selyemréti kollégium igénybevétele jelentette. Ez lényegesen nagyobb távolságot jelentett az egyetemtől, mint a Fráter György Gimnázium.

A hallgatói közlekedés és a szigorú tanulmányi rend nehézségei

A hallgatók Egyetemvárosba kijárásának legjobb variációja az volt, hogy a vasúti pályaudvarról minden reggel 7 óra 30 perckor az egyetemre induló hallgatói vonatra, visszafelé pedig a diógyőri vasgyárból 22 órakor induló, s az Egyetemvárosnál megálló munkásvonatra felszállva utaztak. Ez a megoldás arra kényszerítette a kollégista hallgatókat, hogy kora reggeltől késő estéig tartózkodjanak a – sártengerben lévő – egyetem épületeinek kijelölt tanulóköri helyiségeiben. A nem kollégistákra is vonatkozott az a szigorú tanulóköri szabályzat, mely ajánlotta, hogy a tanórákon kívül mindig a tanulóköri helyiségben tartózkodjanak a hallgatók, hogy minden feladatot (rajzolás, számítás, konzultáció stb.) ott végezzenek el, amit az osztályfőnököknek ellenőrizniük is kellett.

Így a kulturális életre, szórakozásra alig jutott idő. Ehhez nagymértékben hozzájárult a rendkívül túlzott órarendi terhelés, mely szerint a heti órák száma 44-49 volt (később 38-42-re csökkentették), a félévek 5-9 vizsgával zárultak, s a négyéves képzés összesen 64 vizsgát és három szigorlatot tett kötelezővé. Mindez a hallgatók

túlzott terhelése volt, aminek teljesítéséhez a tananyagokat tartalmazni hivatott egyetemi jegyzetek is jórészt hiányoztak.

Az NME létesítéséről szóló törvénynek az akkori központi irányelvek szerinti indítékaiban szereplő „az új igényeket kielégíteni képes, új típusú szakembereknek a képzése” célkitűzés mellett az oktatás lényegében csak a Marxizmus-Leninizmus oktatásának és az azt képviselő M-L Tanszék működésének nagy jelentőséget tulajdonító oktatási rend beiktatásával különbözött a soproni képzési tartalomtól. Ennek érdekében az oktatók egy részének is előírták, másik részétől pedig elvárták a Marxista-Leninista Esti Egyetem 3-5 éves kurzusának felvételét és az ebből történő vizsgákat. (Egy M-L tantárgyú vizsgán egyik hallgatónk a marxista-leninista elvek téves megközelítésébe zavarodott, amire a vizsgáztató oktató a következő ítélettel reagált: „fasiszta vagy elvtárs!”)

A soproni oktatók utazási kényszerei

Az építkezés haladási ütemének csekély volta akkor még elfogadható szinten nem tette lehetővé, hogy a tanévek előrehaladása által előírt tantárgyat oktató tanszékek – akár ideiglenes elhelyezés – reményében Sopronból átköltözzenek. Így például Verő József a fémtan, Horváth Zoltán a kémiai metallurgia tanára hetente utazott Miskolcra az órák megtartására. Diószeghy Dániel professzor akkor már Miskolcon lakott.

Fontos megjegyezni, hogy a rendszeres utazásra kényszerülő oktatók – az említettekén túliak is – azonos félévi, soproni oktatási tevékenységében soha nem okozott teljesítményhiányt, vagy panaszos megnyilatkozásokat a többszörös megterhelés. Verő professzor úr jegyezte meg fájó szívvel utolsó soproni óráján, hogy „Ha a tervek igazak, a metallográfia oktatása Sopronban ezzel véget ért.”

A kollégiumok elkészülése, parkok, járdák építése

A közben befejeződött kollégiumi építkezés hat új, nagy befogadó képességű kollégiuma igen jelentős és kedvező változást hozott a hallgatóság életében.

Megszűnt a város és az egyetem közötti kényelmetlen és időt rabló, időpontokhoz kötött utazgatás, másrészt az Egyetemvárosi együttlét nagymértékben megkönnyítette a kapcsolattartást a hivatali, ügyviteli szférával, a más szakterületen tanuló hallgatótársakkal és a tanszékekkel egyaránt. Sőt, több szabadidővel is rendelkezve, esetenként segítséggel járulhattak hozzá az Egyetemváros kialakításához.

Így többek között részt vett a hallgatóság (a szerzők hölgy tagja is) az Egyetemváros járhatóságának fejlesztésében azzal, hogy a megkavart nyers betont szakonként keretekbe öntve és belekarcolva a munkát végző tanulókör jelét (pl. K301, K302 stb.) betonlapokat készítették, s járdákat építettek. Ezek a járdák sok éven át alkották az Egyetemváros gyalogos úthálózatát.

Az egyre épülő, szépülő és gazdagodó Egyetemváros a nagy területű zöld, bokros, fás parkjával hallgatói

számára a kellemes és egészséges kiránduló séta érzetét keltette, és részben az egyetemi alkalmazottakban is.

A soproni szaktanszékek áttelepülése, provizórikus elhelyezésben

A belső építkezések és átrendezések arra törekedtek, hogy legalább az oktatási tevékenység zavarmentességét biztosító, ideiglenes elhelyezésben részesülhessenek a Sopronból Miskolcra költözni készülő szaktanszékek. Ez az igyekezet provizórikus – területileg és épületrészenként megosztott – helyiségeket biztosított az átköltöző valamennyi szaktanszék számára.

Az 1951/52-es tanévi oktatómunka soproni befejezésével egyben megszűnt Sopronban a 32 éven át tartó kohómérnök-képzés. Ebből a szempontból sem volt már akadálya annak, hogy a kohász szaktanszékek a Nehézipari Műszaki Egyetem kötelékeiben Miskolcon folytassák tevékenységüket.

Az 1952-es év nyara a kohászati tanszékek Miskolcra költözésének időszaka volt. Ennek keretében a Kohászati Kémia Tanszék *dr. Mika József*, a Metallográfiai Tanszék *dr. Verő József*, a Fémkohászati Tanszék *dr. Horváth Zoltán*, a Vaskohászati Tanszék *Zsák Viktor*, és a Kohógéptani Tanszék *dr. Geleji Sándor* professzorokkal az élükön a miskolci egyetemre költöztek és – a berendezéseit már korábban ideköltöztött Tüzeléstan Tanszékkel együtt – elfoglalták szűkös, ideiglenes helyeiket. Ezzel a kohómérnök-képzés oktatási intézményei már Miskolcon alkottak szervezeti egységet, átvéve Soprontól a kohómérnök-képzést.

A Gépészmérnöki Kar tanszékeinek környezetében kapott ideiglenes elhelyezésnek egyetlen előnye, hogy növekedett a lehetősége annak, hogy hamar hozzanak létre ismeretségeket a leendő testvérkar oktatóival, akik segítették a beilleszkedést. Például a Gépelemek Tanszék alatti földszinten kapott helyet a Vaskohászati Tanszék, és már pár nap alatt baráti kapcsolatba kerültünk az egyik vezető oktatóval, *Terplán Zénóval*.

Mint minden költözés, a tanszékeknek az országot átívelő áttelepítése – a miskolci egyetem jó szervező munkája mellett is – nagyon fáradságos munkát igényelt, amit fokozott a II. világháború után hét évvel az út- és vasúthálózat még nem kielégítő helyzete. Például egy akkori teherautó-szállítmány Sopron-Miskolci vonala (sem autópálya, sem hibátlan autót nem volt) közel 7 óra időtartamot igényelt. Példaként említve, Zsák Viktor professzor úr *Csabalik Gyula* tanársegéd társamat és engem bízott meg a Vaskohászati Tanszék átköltöztetésére vonatkozó tanszéki feladatok ellátásával. Abban állapotunk meg, hogy kollégám gondoskodik a szállítmány elindításáról, én pedig annak miskolci fogadásáról. Így az első teherautó szállítmánnyal, Horváth Zoltán tanár úrral én indultam Miskolcra úgy, hogy a tanár úr a vezetőfülkében, én pedig a nyitott rakodótéren a bútorokkal utaztam. Horváth tanár úrtól kaptam egy görögdinnyét azzal, hogy „Ha éhes leszel, egyél egy szeletet, s ha szomjas leszel, akkor egyél egy

másik szeletet. Ha ezekből fakadóan esetleg halaszthatatlan megoldásra kényszerülsz, az egy nyitott rakterületen utazó és bölcsességgel megáldott tanárségédnek nem okozhat problémát.” Útközben be kellett bizonyítanom, hogy alkalmas vagyok a tanárségédi pozíció betöltésére, sőt a hétérás napozásra is.

Minthogy én 1940 óta – a négyéves soproni tartózkodásom kivételével – Miskolcon élek, a számomra otthonná magasztosult Sopronból a miskolci egyetemre érkezés azt a boldogító érzésvilágot gerjesztette bennem, hogy otthonról érkeztem haza, s az Alma Materrel továbbra is együtt vagyok.

Sajnálatos volt, hogy az érintett tanszékvezetők közül csak az előzőkben már említett dr. Diószeghy Dániel és dr. Horváth Zoltán professzor telepedett át Miskolcra. A másik négy tanszékvezető csak heti kétnapos miskolci tartózkodást és az ahhoz szükséges utaztatásokat vállalva igyekezett oktató és vezető feladatait ellátni. Ez a körülmény kétségtelenül nagy feladatot rótt a fiatal, még tapasztalatlan oktatókra a szakmai, ipari kapcsolatok kiépítésében, a hallgatói tanulmányi utak megtartásában, továbbá nehezítette a professzor-hallgató kapcsolat kellő mértékű kialakulását, és a tanszékek rangjának, súlyának várható megjelenését az egyetemen belül. Ez a helyzet éveken át tartott.

Ebből következően a jelzett tanszékek fiatalabb oktatóira sok és rangosabb feladat teljesítésének kényszere hárult, melyből fakadóan viszonylag hamar kialakultak olyan oktató csoportok, melyek képessé váltak igényes feladatok színvonalas ellátására és a professzorok helyettesítésére.

Az egyetemi park

Az egyetem parkjainak gazdagodása és folyamatos szépülése ugyanakkor humoros események lehetőségét is nyújtotta. Ugyanis nem csak az embereknek tetszett a park, hanem a korábban odaszokott legelő állatoknak is, akik megtisztelték egyetemünk legelésre hívó területrészeit egy kis falatozással. A földszinti elhelyezésben működő Tüzeléstani Tanszék vezetője, Diószeghy Dániel professzor felszólító levelet kapott a Hejőcsabai Tanácsházától arról, hogy meghatározott büntetési összeget köteles befizetni négy tehenének közhasznú területen történő legeltetése miatt. Az ablakon kinéző professzor valóban akkor is látott ott négy legelő tehenet. Egyik hallgatónk vonatkozó javaslata az volt, hogy ha fizetni kell, akkor fejjük is meg azokat.

Hasonló élmények érték a szintén földszinti elhelyezésű Vaskohászati Tanszék vezetőjét, Zsák Viktor professzort, aki heti két napra vonaton Győrből érkezett hetente az órák megtartására. Minthogy a tanszék hűtőgéppel nem rendelkezett, a világháborúban sérült, egyáltalán, nehezen mozgó, s ezért a menzára nem járó tanár a napokra szóló eledelét különböző csomagolásban az ablak külső oldalára akasztva tárolta és fokozatosan fogyasztotta. Néhány esetben ez utóbbi esemény azért nem következhetett be, mert a kiakasztott szatyor tartalmát az ott legelő kecskék elfogyasztották.

A tanszékek ipari kapcsolatépítő tevékenysége

A kohászat tanszékeinek betelepülése a Nehézipari Műszaki Egyetem működési körébe a kohómérnök-képzés folyamatában számottevő változást, gazdagodást vont maga után. A tanszékek igyekeztek mielőbb és minél elmélyültebb együttműködési kapcsolatokat kialakítani, elsősorban a diósgyőri és az ózdi vas- és acélművekkel. Minthogy az együttműködés közös érdekének együttes elismerése evidencia volt, a törekvés is hamar eredményezett közös sikereket. A hallgatók üzemplátogatásai és esetenként konkrét feladatok kapcsán az üzemek tanulmányozása soha nem ütközött akadályba. Mindezt erősítette az esti tagozatos oktatási forma bevezetése és eredményessége a szakmai-baráti kapcsolatok gazdagítása mellett. Ez komoly érték, minthogy a kohások igen nagy berendezései csak az üzemben láthatók és tanulmányozhatók. Hallgatóink örömmel fogadták az ipari gyakorlattal való kapcsolat létrehozását a szakma alaposabb és kiterjedtebb megismerése és szerepének tisztánlátása érdekében.

Kiemelésre érdemes dr. Diószeghy professzor példaértékű, ügybuzgó magatartása, aki a gyakori, hallgatói üzemplátogatásokat nem csak szervezte, hanem személyes részvételével szakmailag is vezette a tüzeléstan, illetve energetika szakterületéhez tartozó minden alkalommal (gázgyárok, olajfinomítók, acélgyártó kemencék).

Minderre nagy szükség volt, mert a személyes laboratóriumi felszereltséggel érkező szaktanszékek szűkös és provizórikus elhelyezése az eredményes gyakorlati foglalkozás feltételét még nem biztosította. Fokozta a nehézségeket, hogy vezetékes fűtőgáz-ellátás kezdetben még nem volt, s csak évekkel később, az országos földgázprogram megindítása után lett. Ezért más intézmények segítségét kellett igénybe venni.

A vaskohómérnök-képzés teljes vertikumú ipari bázisának helybéli közelsége megszüntette a soproni képzésben tapasztalt hiányosságot. Rövid idő múltán a szakmai, tudományos kutató munka is intenzív fejlődésnek indult.

A hallgatói emóció alakulása

Az időszak iparpolitikai törekvései, azon belül a kohászatunk fejlődésének eredményei bizakodást ébresztettek az oktatókban és hallgatókban. Mindez a beiskolázás hatékonyságára, hallgatóink tanulási ambíciójára, a szakma jelentőségének felismerésére és a jövő biztonságérzetének erősödésére kedvező hatást gyakorolt.

Az 1949-52 között Sopronban és Miskolcon tartó hároméves, egyidejűleg folyó kohómérnök-képzés átmeneti jellegéhez tartozik, hogy a miskolci évfolyamok számának növekedése a soproni évfolyamszámok egyidejű, nyilvánvaló csökkenésével járt együtt. Az elsőéves miskolci hallgatóság tudomásul vette, hogy nincsenek évfolyamelődői, akik segítik, ötletekkel, javaslatokkal eredményesebbé teszik tanulási tevékenységeiket. Ugyanakkor négy éven át, évről évre megélték a segítségre éhes újabb és újabb évfolyamok megjelenését. Ez

a folyamat a fejlődés, megerősödés és gazdagodás érzelmvilágát ébresztette a hallgatókban, fokozva a megelégedés érzését.

Ezzel ellenirányú érzelmi folyamat alakult ki az 1948/49-es tanévre, Sopronban első évre beiratkozott kohómérnök-hallgatókban (közöttük a férfi szerzőtársban is) az azt követő, három éven át fokozatosan csökkenő évfolyamszám hatására. Az egyre leépülő kohász-hallgatói létszám, illetve a képzés soproni megszűnése az elmúlás kellemetlen hangulatát keltette és erősítette annak ellenére, hogy a miskolci utódlást csaknem minden hallgató megértéssel fogadta.

A soproni utolsó kohászévfolyam 1952 szeptemberében végzett (a záróvizsgák – akkor három szigorlat – időpontjának megfelelően). S bár az év nyarán már a szaktanszékek is Miskolcra költöztek, a záróvizsgára mégis Sopronban került sor, s a diploma kiállítás helyeként Sopron, ill. Miskolc szerepel. S minthogy közben a Nehézipari Műszaki Egyetem a Rákosi Mátyás előnevet kapta meg, így az 1948-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Sopronban működő Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Karára beiratkozott hallgatók (a férfi szerzőtárs is) a Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetemen kaptak diplomát.

Az átköltözés három évének szervezési nehézségei

Az átmeneti időszak három éve nem volt és nem is lehetett zavarmentes, a kohómérnök-képzés szervezeti, sőt igazgatási összehangolásában sem. Ez alapvetően abból fakadt, hogy a soproni Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Kar Bánya- és Kohómérnöki, valamint Erdő- és Földmérőmérnöki Karra osztódásával, az utóbbi karnak is saját dékánja lett, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektorának (akkor Csűrös Zoltán) alárendelve. Így a miskolci NME rektorának ügyviteli kapcsolatokban kellett együttműködnie a BME rektorával és a soproni Bánya- és Kohómérnöki Kar dékánjával, minthogy utóbbinak például a költségvetése a BME költségvetésének részét képezte.

Fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy a folyamatos átszervezések és kapcsolódó intézkedések sokasága nem csorbította az oktatás színvonalát Sopronban, s a

tanáraink magatartása is alig érzékeltette a hallgatókkal az átszervezés bizonytalanságait és a tervezett kiköltöztetés érzelmi reakcióit.

A kohásztanszékek végleges elhelyezése és a Kohómérnöki Kar megalakulása

A miskolci egyetemvárosi építkezés lassú haladása következtében a tervezett, majd megcsonkított terv alapján nehezen elkészült új kohászpépület csak az 1954/55-ös tanévben került beköltöztethető állapotba. Így a Tüzeléstani, a Vaskohászati, a Fémkohászati, a Kohógéptani és a Metallográfiai Tanszék is elfoglalhatta véglegesnek remélt helyét. Az Egyetemvároson belüli költözködés is sok munkát igényelt, de eredményes volt.

Az 1955-ös év más szempontból is történelmi eseményt hozott a kohómérnök-képzés szervezeti felépítésében. Az Elnöki Tanács 1955. évi, 31. számú törvényerejű rendelete ugyanis a NME-en működő Bánya- és Kohómérnöki Kart *Bányamérnöki Karra* és *Kohómérnöki Karra* osztotta meg, melyből következett, hogy az 1955/56-éves tanévtől kezdve önálló kohász kar keretében folyhatott a kohómérnök-képzés. A Kohómérnöki Kar alapító dékánja *dr. Horváth Zoltán* professzor lett, aki a fémkohászat oktatását és a Fémkohászati Tanszék vezetését is ellátta igen nagy szorgalommal és szakmai, tudományos elismertség birtokában. Az azt követő évek eredményekben gazdag útvonalán vezette a Kohómérnöki Kart méltó megelégedettség és elismerés kíséretében.

A miskolci kohómérnök-képzés eddigi működésének 70 évét áttekintve megállapítható, hogy a képzés elméleti és gyakorlati tartalmában egyaránt fokozatos és jelentős fejlődést mutat, ami az elméleti és ipari kutatási munkák és azok eredményességének növekedésével párosult. Mindezek annak a rendelkezésnek a realitását és helyességét támasztják alá, mely – az akkori iparpolitikai törekvések bázisán – a Miskolcon 1949-ben alapított Nehézipari Műszaki Egyetem (ma már Miskolci Egyetem) működési rendszerébe telepítette az addig Sopronhoz tartozó kohómérnök-képzést. De a Sopronban végzett kohómérnökök Sopronhoz fűződő érzelmvilága természetesen nem szenvedett csorbulást.

DR. FARKAS OTTÓ az 1952-ben Sopronban végzett utolsó évfolyam egyik tagjaként kapott kohómérnöki oklevelet, s egyidejűleg tanársegédi kinevezést a Vaskohászati Tanszékre. Első feladatuként a kohómérnök-képzés Sopronból Miskolcra telepítésének keretében a Tanszék átköltöztetési tennivalóinak miskolci szervezését kapta. A Miskolcra szállított egyik szekrény még ma is a tanszéki szobájában van, az azóta eltelt 67 év tanszéki és szakmai-tudományos eseményeinek dokumentumaival együtt. Szolgálati éve alatt tanszékvezető egyetemi tanári és rektori feladatokat is ellátott.

FARKASNÉ DR. MAYR KLÁRA kohómérnöki tanulmányait 1950-ben kezdte el és 1954-ben fejezte be a Nehézipari Műszaki Egyetem Miskolc Dudujka-völgyében folyó építkezésének eseménygazdag időszakában. 1954-ben a Tüzeléstani Tanszékre kapott tanársegédi kinevezést. 36 éves tanszéki szolgálatával – benne tanszékvezetői pozícióban is – vett részt a kohómérnök-képzés miskolci meghonosításában, majd fejlesztésében.